

На зонально-географічній практиці

Жодна книга, як би добре вона не була написана, не може замінити того, що людина бачить в природі сама, чому навчають її власноручно зібрані документи, колекції і т. д.

В червні—серпні цього року мені довелося очолити зонально-географічну практику групи студентів III курсу. В програму практики входило вивчення природних особливостей і порівняльна характери-

стичка основних географічних зон Російської рівнини, Середньої Азії і Закавказзя. Така широка за програмою практика проводилась на нашому факультеті вперше. Природно, що за 50 днів, відведених на практику, охопити детальними дослідженнями можна було лише ключові райони. Це — Чуйська і Іссик-Кульська улоговини і оточуючі їх хребти Тянь-Шаню, передгірські лісові пустелі Узбекистану Кара-Куми, нафтоносний район Апшеронського півострова, вулканічне Вірменське нагір'я, вологі субтропіки Грузії.

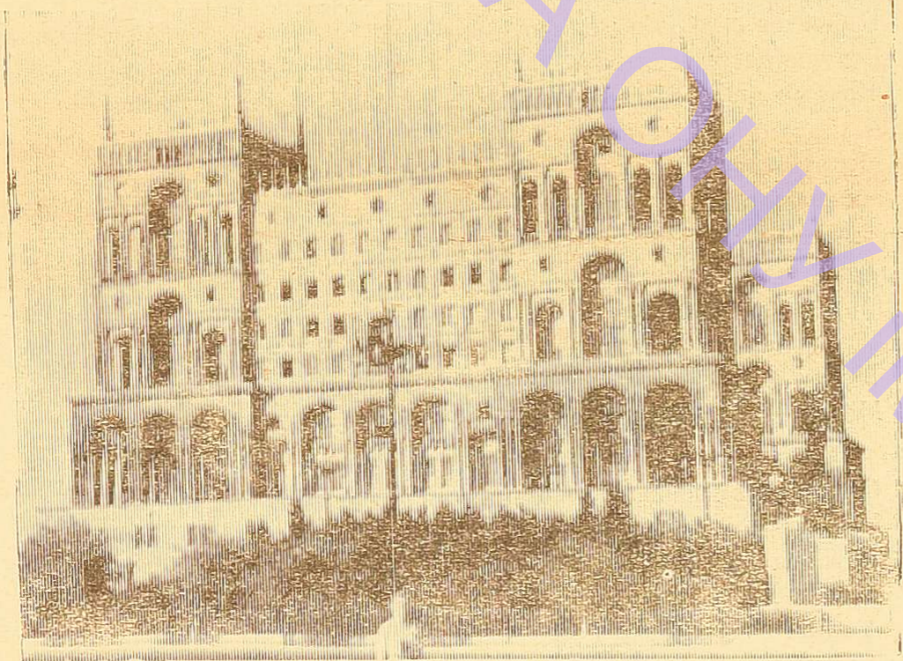

Пам'ятник В. І. Леніну в Єревані.

стичка основних географічних зон Російської рівнини, Середньої Азії і Закавказзя. Така широка за програмою практика проводилась на нашому факультеті вперше. Природно, що за 50 днів, відведених на практику, охопити детальними дослідженнями можна було лише ключові райони. Це — Чуйська і Іссик-Кульська улоговини і оточуючі їх хребти Тянь-Шаню, передгірські лісові пустелі Узбекистану Кара-Куми, нафтоносний район Апшеронського півострова, вулканічне Вірменське нагір'я, вологі субтропіки Грузії.

Одним з найбільш цікавих районів, які ми відвідали, був, звичайно, Тянь-Шань. Тут вражало все: і контраст між обробленими нивами пшениці, цукрового буряка, луб'яних культур Чуйської долини, зрошеної водами Великого Чуйського каналу та величними сніго-

сним гостям, свій край, поселення, гірські пасовиська, ліси і ріки

Будинок уряду в Баку.

НАШ НАЙБЛИЖЧИЙ СУСІД—МІСЯЦЬ

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

з того часу, як Галілей вперше направив на Місяць свій маленький телескоп, ми дізналися про місячний світ дуже багато.

Сучасні телескопи при добрих атмосферних умовах дозволяють роздивитися на Місяці деталі, які мають в поперечному розрізі всього декілька сот метрів. Перші астронавти, висадившись на Місяці, вже будуть мати точні і детальні карти місячної поверхні. Однак походження і природа багатьох місячних утворень до цього часу залишаються загадкою, не говоряться вже про невидимий бік Місяця.

Навіть неозброєним оком на Місяці можна побачити округлі темні плями. Ці плями були названі першими спостерігачами Місяця морями. В телескоп видно, що вони мають вигляд широких рівнин, оточених гірськими хребтами.

На Місяці води зовсім немає, одначе історично встановлена назва «моря» зберігається і до сьогоднішнього дня.

Землі, на Місяці небагато. Але за своїми розмірами місячні гори не поступаються перед земними. Висока гірська вершина на Місяці досягає 9 км. Гори на Місяці мають земні назви: Кавказ, Альпи, Апенніни, Кордільєри і т. д.

Прекрасними гірськими утвореннями на Місяці є кільцеві гори, збо, як їх називають, цирки і кратери.

Кратери і цирки густо вкривають світлі частини місячної поверхні. Цирк має вигляд кільцеподібного гірського хребта, що оточує плоску рівнину. Часто цирки досягають величезних розмірів (до 200 км. впоперек). Кратери відрізняються від цирків тим, що в центрі їхніх рівнин піднімається гостроконечна гора чи група гірок. На місяці нараховується більше 40 тисяч кратерів.

Питання про походження кільцевих гір поки не розв'язане. Одні вчені вважають, що кільцеві гори мають вулканічне походження, інші — що вони утворилися в результаті падіння на Місяць крупних метеоритів. Мені здається, що

Ніколи не зітреться в пам'яті, як гостинно і тепло зустрічала нас колгоспниця з тваринницької ферми Камаєва і її сини Турсун і Еркен під час нашого перебування на молочній фермі в долині ріки Кара-Кол.

Небесні гори (так перекладається з китайської мови назва Тянь-Шаню) здавна привертала до себе увагу географів. За класичне описання Тянь-Шаню визначний російський географ П. П. Семенов одержав офіційне доповнення до прізвища — «Тянь-Шанський».

На східному березі Тянь-Шаню знаходиться могила видатного дослідника Центральної Азії — Миколи Михайловича Пржевальського. Гранітна скеля увінчана могучим орлом, який тримає у дзьобі оливкову гілку, — такий пам'ятник поставлений біля могили дослідника, ім'я якого шанують всі люди на землі, без згадки про працю якого не можна уявити собі вивчення географії Азії.

Декілька днів, проведених на околицях міста Пржевальська, відвідання могили славетного мандрівника, вивчення гірського хребта Терскей Ала-Тау і озера Іссик-Куль залишили яскраві враження у студентів.

Багато нового і цікавого побачили студенти і в інших містах. Нещоднораз доводилося чути: «А по книзі ми уявляли це зовсім інакше!» — «Які красиві пустелі!» —

«Який широкий розмах будівництва в Єревані!» — «Який красивий Баку!».

Зараз обробку зібраних під час практики матеріалів ще не закінчено, але немає сумніву, що практика в значній мірі збагатила географічні знання студентів.

Ю. О. АМБРОЗ,

Пам'ятник на могилі М. М. Пржевальського.

Білі киргизьких юрт.

Фото Ю. Амброз.

ГАРНИЙ ВЧИТЕЛЬ

на шляху вирішення питання про те, що собою являє верхній шар місячної поверхні. Вимірювання температури Місяця показали, що цей шар відзначається дуже низькою теплопровідністю, властивою для пористих чи розпилених речовин.

Більшість вчених приймають гіпотезу ленинградських астрономів Ситінської і Маркова, згідно якої місячна поверхня вкрита шлакоподібним матеріалом, схожим на застиглу піну, що виникла з корінних гірських порід під впливом вибухів, які супроводжують падіння метеоритів. Очевидно, на поверхні Місяця є також продукти вибухів місячних вулканів.

Дослідження за допомогою космічних ракет, початок яких покладено нашими вченими 12 вересня, дозволять встановити істину. Найближчим часом багато загадок Місяця будуть нами розгадані. Проіде ще кілька років і, я впевнений, радянські космонавти стануть на поверхню нашого древнього супутника — Місяця, а потім, «в погоні за світлом і простором підкорять весь навколосонячний простір» (Ціолковський).

Доцент О. М. ШУЛЬБЕРГ.

Урок почався з того, що довелося виставити за двері Лисового... Григорій Андрійович Шендрик на мить завагався. Але лише на мить: перед ним був клас, великий клас. І треба було наводити в ньому порядок.

Зразу ж забулося, що він студент, що в цій школі він лише проходить педагогічне стажування.

Як і всі студенти-дипломники, Г. Шендрик увійшов у роботу школи зразу ж, в день приїзду. Незвичайність обстановки, велика кількість уроків (9—10 годин на тиждень) не лякали нікого. Учитель — то учитель. І те, що дістався Грицеві «важкий» клас, що починати роботу треба було «з самого початку», — лише додавало енергії. Тепер його рідко можна було зустріти в учительській: або на шкільному подвір'ї він щось розповідав веселим хлопцям, або в коридорі довго пояснював учневі незрозуміле слово...

Нас у школі маленький, але дружний колектив. І кожен радий, коли викладач Марія Дмитрівна Кондрацька говорить про Гриця Шендрика: «Гарний вчитель».

В. ЛЕОНІДОВ,

